

YTTRANDE

Sieps Dnr 25/0043
Stockholm den 2025-08-11

Utrikesdepartementet
Diariennr: UD2025/08837

EU-kommissionens meddelande: The Single Market: our European home market in an uncertain world. A Strategy for making the Single Market simple seamless and strong COM (2025) 500 final.

Inledning och sammanfattande kommentar

Sieps välkomnar kommissionens meddelande om att stärka den inre marknaden, det är en central del i konkurrenskraftsarbetet som kan förbättra förutsättningarna för en starkare tillväxt, ökad innovationsförmåga och därmed större möjligheter att ta itu med de globala utmaningar som så starkt påverkar EU.

Sieps ser emellertid risker med hastigheten och antalet föreslagna åtgärder, paket och planer. Det är oklart om de är tillräckligt koordinerade med varandra och med nationell lagstiftning samt om de backas upp av goda konsekvensanalyser och evidensbaserad politik; tidigare åtgärder och regelverk har inte införts för att göra saker krångliga utan för att skapa en bättre fungerande union. Ibland har åtgärder tillkommit i stor hast, utan vetenskaplig evidens och/eller någon grundläggande konsekvensanalys. Det är viktigt att inte göra samma misstag igen. Det bör också uppmärksammas att flera akter har införts för att motverka försämrat klimat samt stärka individens integritet, det är viktigt att dessa mål inte försummas. Samtidigt är det givetvis så att omvärlden förändras och att viss lagstiftning riskerar att bli obsolet över tid.

Det finns vidare risk för att "förenklingarna" kan skapa förvirring genom att ifrågasätta redan antagen lagstiftning. Dessa förändringar riskerar då att undergräva de ansträngningar och resurser som många företag redan investerat, och medföra att många företag är osäkra på hur de ska gå vidare. Noggrannhet och analys är därför centralt vid regelförändringar.

Sieps menar sammanfattningsvis att det är av stor vikt att lösningarna synkroniseras framöver och utvärderas (både ex ante och ex post) så att de blir av god kvalitet. De bör tydliggöras vad åtgärderna ska avhjälpa och hur viktiga de uppskattas vara för att nå målet. Förslag bör även inkludera uppskattningar av möjliga biverkningar. Det är också centralt att förändringar gagnar unionen som helhet, inte specifika särintressen.

Meddelandets innehåll

Meddelande innehåller nio pelare av åtgärdsrubriker, en lista med tio hinder samt fem olika övergripande kapitelrubriker med förslag på 50 åtgärder. Det är inte möjligt att i detta

Sieps är en statlig myndighet som tar fram forskningsbaserade analyser i europapolitiska frågor. Målgruppen är i första hand svenska beslutsfattare på olika nivåer. Arbetet sker i samarbete med svenska och internationella forskare.

remissvar göra djupgående analyser och uppskattningar av alla dessa. Sådana analyser kräver mer tid. Sieps väljer därför att enbart kommentera valet av de viktigaste hindren, och att lyfta fram exempel på hinder som inte diskuteras.

Eftersom meddelandet i huvudsak inte innehåller skarpa förslag finns det både möjligheter och anledning för regeringen att själva formulera vilka problem och utmaningar som de menar är viktigast, och vilka förslag som bästa kan lösa ut dem.

Även andra hinder är av stor betydelse för den inre marknaden

De tio hindren är viktiga. Men många andra utmaningar, som inte inkluderas på listan är lika eller ännu mer centrala, exempelvis: demografiska utmaningar, klimatförändringar, brist på kapital och haltande infrastruktur. Andra och möjligen större utmaningar diskuteras visserligen i parallella dokument, men detta bör framkomma/hänvisas till även i meddelandet så att det blir möjligt att skapa en överblick i syfte att kunna bedöma om åtgärderna är väl koordinerade. Åtgärderna i meddelandet är måhända nödvändiga - men knappast tillräckliga - för att stärka den inre marknaden så mycket som de globala utmaningarna kräver, vilket bör framgå.

Sieps menar därför att ett tydligare resonemang kring urvalet, vore önskvärt. Nedan följer några exempel:

Sieps noterar att den inre marknadens mer grundläggande problem inte lyfts

EU har i ljuset av att det består av 27 medlemsstater begränsade möjligheter att lösa ut problem tillsammans inom flera områden. Därtill har EU långa beslutsprocesser och implementeringen är stundtals svag (bristande nationellt ägarskap diskuteras dock i meddelandet). Här saknar Sieps en tydligare resonemang, alternativt hänvisningar till andra dokument/åtgärder. Ett grundläggande problem är att medlemsstaterna oftast ser till sina nationella särintressen.

Sieps menar att förutsättningarna för en starkare inre marknad är att de nationella särintressena gynnas av ytterligare gemenskap, och (om så är fallet) att detta tydliggörs ännu mer.

Sieps saknar en tydligare hantering av en av EU:s största utmaningar: att söka främja forskning, innovationer och teknisk utveckling.

Inom detta område är åtgärderna fragmenterade och samordningen bör förbättras, bland annat när det gäller att utveckla infrastrukturer. EU:s regelverk vad gäller innovation och teknik är omfattande, motsägande och överlappande. Sieps lovordar meddelandets fokus på komplexa regelverk. Men det är viktigt att inte bara förenkla regelverket utan också att utvärdera det kontinuerligt. Regelverk och regelförändringar bör genomgå noggranna ex ante och ex post konsekvensanalyser, så att inte ytterligare komplexitet adderas till systemet.

Det är också viktigt att undanröja sektorsspecifika regleringshinder för tjänster och handel. Men samtidigt bör det utvecklas mer tillsyn, analys och utvärdering i syfte att föra en mer evidensbaserad politik. Det är också viktigt att identifiera var olika lagstiftningsnivåer och regelverk krockar med varandra.

Sieps saknar förslag för att utveckla den inre marknaden för finans-, telekommunikations- och energimarknader.

Flera forskare pekar på att en väg mot ytterligare integration är utveckla den inre marknaden för finans-, telekommunikations- och energimarknaderna. Att just dessa är

Sieps är en statlig myndighet som tar fram forskningsbaserade analyser i europapolitiska frågor. Målgruppen är i första hand svenska beslutsfattare på olika nivåer. Arbetet sker i samarbete med svenska och internationella forskare.

nationella hindrar uppkomsten av större företag som kan satsa på investeringar i produktivitetshöjande åtgärder. Om dessa tre områden harmoniseras kan fler områden följa efter. Att lyfta fram och visa på stordriftsfördelar och vinster, även nationellt, kan förenkla ytterligare integration. Det nämns i inledningen, men Sieps saknar en djupare diskussion om dessa frågor.

Sieps saknar flera förslag för att stävja arbetskraftsbristen

Vidare saknar Sieps lösningar på flera av de utmaningar som finns på arbetsmarknaden och som rör brist på kvalificerad arbetskraft. Här har unionen begränsade möjligheter att ingripa men det kan ändå finnas kompletterande åtgärder för att hantera de demografiska förändringarna. Den mest uppenbara är att inkludera fler individer från de grupper som oftare står utanför arbetsmarknaden: kvinnor, äldre och utlandsfödda. Här krävs fler förslag - även om Sieps också ställer sig bakom dem som presenteras.

Det saknas också ett arbetstagarperspektiv: exempelvis belyses i forskningen brister i det sociala försäkringssystemet inom EU. Enligt gällande lagstiftning ska arbetstagare erhålla socialförsäkring antingen från sitt hemland, om de är utstationerade av sin arbetsgivare, eller från värdlandet, om de flyttar på egen hand. Studier visar dock att arbetsgivare ofta undergräver systemet för att spara in på arbetskraftskostnader, vilket riskerar att minska rörligheten.

Sieps saknar ett förtydligande om varför denna strategi är bättre än tidigare

Inre marknaden har sedan tillkomsten förändrats och utvecklats. De hinder som ännu kvarstår på inre marknaden verkar vara svåra att åtgärda, exempelvis vad gäller regleringar och administrativa bördor, begränsad tillgång till insatsvaror samt brist på kvalificerad arbetskraft och låg arbetskraftsrörlighet. En majoritet av hinder inom tjänsteområdet är knappast nya utan rapporterades redan för över 20 år sedan. Även förslagen upprepas: Mario Monti skrev en rapport 2010 om hur den inre marknaden bör stärkas genom att EU bör skapa en digital inre marknad, nyttja inre marknaden för att stödja (grön) tillväxt samt utveckla potentialen för gränsöverskridande tjänster. I Montis rapport lyfts också att det är centralt att säkerställa geografisk arbetskraftsrörlighet, trygga en effektiv inre marknadsreglering och stärka potentialen för en aktiv industripolitik baserad på sund konkurrens och en politik för statliga stöd. 15 år senare är samma frågor aktuella. Sieps saknar ett resonemang om varför de föreslagna åtgärderna ska lyckas bättre än tidigare. Vilka misstag har gjorts, hur har omvärlden förändrats och på vilka sätt innehållet i meddelandet kan åtgärda dem?

I detta ärende har Göran von Sydow beslutat. Monika Hjeds Löfmark har varit föredragande.

Göran von Sydow
Direktör